

8.10.2020

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

MATKUSTAJIEN TESTAUSVAATIMUS (HE 137/2020) RAJAT YLITTÄVÄSSÄ LIIKENTEESSÄ

Hallitus on antanut tartuntatautilain muuttamista koskevan esityksen, jonka mukaan Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle annettaisiin toimivalta tehdä päätös siitä, että Suomeen saapuvalla matkustajalla on maahan saapuessaan oltava mukanaan enintään 72 tuntia ennen saapumista hänelle myönnetty todistus koronavirustaudin negatiivisesta testituloksesta tai laillistetun lääkärin todistus sairastetusta mutta parantuneesta, laboratoriovarmistetusta koronavirustaudista. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen päätöksestä olisi käytävä ilmi ne korkeamman ilmaantuvuuden maat tai niiden alueet, joista saapuviin henkilöihin velvollisuutta sovelletaan.

Lähtömaasta saatu todistus olisi esitettävä maahantulon yhteydessä terveysviranomaiselle tai rajatarkastusviranomaiselle. Kunnan tartuntatautiviranomainen valvoisi, että henkilöllä on mukanaan edellä mainittu todistus. Todistusten tulisi olla suomen, ruotsin, englannin, ranskan, saksan tai venäjän kielellä. Muulla kielellä annettuun todistukseen olisi liitettävä käännös jollekin edellä mainituista kielistä.

Korkeamman ilmaantuvuuden maasta saapuvat voitaisiin ennakotestin vaatimisen lisäksi määrätä tartuntatautilain mukaisesti karanteeniin. Karanteenin lopettamisesta voitaisiin tehdä päätös, jos aikaisintaan 72 tuntia maahantulosta tehtävän toisen testin tulos on negatiivinen.

Jos henkilön tarkoitus olisi oleskella Suomessa enintään 72 tuntia ja hänellä olisi mukanaan todistus negatiivisesta testituloksesta, karanteenia ei määrättäisi eikä toista testiä edellytettäisi.

Liikenteen palvelujen tarjoajille asetettaisiin velvollisuus tiedottaa matkustajia ennakotestivaatimuksesta.

Suomen kansalaisilta ja pysyvästi Suomessa asuvalta testaustodistusta ei vaadittaisi. Laisa säädettäisiin myös niistä henkilöryhmistä joihin testausvaatimusta ei sovelleta.

1. Taustaa

Kokoontumis-, matkustus- ja ravintolatoiminnan rajoitukset, asiakkaiden varovaisuus, etätyön tekeminen ja erityisesti ulkomaisten asiakkaiden vähäisyys ovat kurittaneet matkailu- ja ravintola-alaa maaliskuusta 2020 lähtien.

Suomessa matkailun kokonaiskysyntä oli usean vuoden ajan erinomaisessa nousukiidossa sekä ulkomaisen että kotimaisen matkailun kasvaessa. Kuluvana vuonna olisi ylitetty reippaasti 16 mrd. euron raja matkailun kokonaiskysynnässä ilman kysynnän lamaannut-

tanutta koronapandemiaa. Tämänhetkisten tietojen valossa matkailun kokonaiskysynnän arvo jää vuonna 2020 noin 7 mrd. euroa normaalitilannetta pienemmäksi (lähde: TEM - Koronapandemian vaikutukset Suomen matkailukysyntään – kehitysarvio, 9.9.2020).

Myös työttömien määrän odotetaan kasvavan voimakkaasti tulevana kuukausina, mikäli nyt tiedossa olevat matkailuun sekä ravintolatoimintaan liittyvät rajoitukset astuvat voimaan. Yksistään Pohjois-Suomessa on matkailualan ja sitä lähellä olevien alojen työttömyyden arvioitu lisääntyvän jopa 8000:lla tulevana kuukausina, mikäli kansainvälinen matkustus ei pääse toteutumaan pohjoisen talvisesongissa.

Toimialan toipuminen koronakriisistä sekä yritysten ja työpaikkojen pelastaminen edellyttävät, että matkailu tärkeimmistä Suomeen suuntautuvista lähtömaista pääsee pikaisesti käynnistymään.

2. Esitetty tuplatestausvaatimus ja karanteenivaatimus estää vapaa-ajan matkailun elpymisen

Hallituksen esityksen mukaan THL:n päätöksessä luetelluista maista saavuttaessa ennakotestistä huolimatta matkailija asetettaisiin maahan saavuttaessa karanteeniin siihen asti, kunnes matkailijalle tehtävän toisen testin tulos on negatiivinen. Toista testiä ja karanteenia ei vaadita, jos matka kestää enintään 72 tuntia.

MaRa toteaa, että lakiehdotuksen hyväksyminen johtaisi siihen, että vapaa-ajan matkailu Suomeen ei pääsisi elpymään. Kaavailtu tuplatestaus- ja karanteenivaatimus yli 72 tuntien matkojen osalta on jo johtanut siihen, että ulkomaiset matkanjärjestäjät ovat peruuttaneet valtaosan jo varattuja matkoja Suomeen. Tästä on kärsinyt erityisesti Pohjois-Suomen matkailu (majoitusliikkeet, ravintolat, hiihtokeskukset ja ohjelmapalveluyritykset ja välillisesti muut elinkeinot). Tappiot pelkästään Pohjois-Suomeen suuntautuvien matkojen peruuntuessa ovat satoja miljoonia euroja.

Matkailualalle ja matkailijoille on mahdoton tilanne, että ennakkotestatut matkailijat, jotka oleskelevat Suomessa yli 72 tuntia määrättäisiin maahan saapumisessa karanteeniin, joka päättyisi vasta jos 2. testi on negatiivinen.

Esimerkki: Ryhmämatkat Pohjois-Suomeen järjestetään tyypillisesti niin, että kv. matkanjärjestäjät tuovat ja vievät matkailijoita kohteesta kaksi kertaa viikossa. Kolme vuorokautta Suomessa viettävät matkailijat tuodaan sunnuntaina ja he viiptyvät keskiviikkoon asti. Ulkomaiset matkanjärjestäjät tuovat seuraavat matkailijaryhmät keskiviikkona ja he viiptyvät sunnuntaihin asti (neljän vuorokauden viipymä). Lisäksi lennoilla saapuu myös viikon viiptyviä asiakkaita. Kevätkaudella lentoja tulee tyypillisesti kerran viikossa eli viipymä on 7 yötä. Ryhmien saapuminen ja poistuminen Suomeen tapahtuu täysillä koneilla. Menolennolla ryhmä tuodaan Suomeen ja samalla koneella Suomessa matkailleet viedään paluulennolla kotimaahansa. Ehdotettu aikaraja tarkoittaisi sitä, että neljän vuorokauden matkoissa, matkailijoiden täytyisi olla Suomen saapumisen jälkeen karanteenissa ja käydä testissä matkansa viimeisenä päivänä. Tämä olisi mahdoton vaatimus matkailijoille, jolloin neljän vuorokauden ryhmämatkat jäisivät myymättä. Ulkomaiset matkanjärjestäjät joutuisivat lentämään tyhjiä koneilla, jos ne haluaisivat järjestää 3. päivän ryhmämatkoja Suomeen. Yhtälö on liiketaloudellisesti mahdoton, jolloin myös nämä kolmen vuorokauden matkat jäisivät toteutumatta. Ehdotettu malli johtaisi siihen, että matkailu Pohjois-Suomeen ei tulevana sesonkina käynnistyisi.

Lakiehdotuksen mukaan THL määräisi karanteenin kestoajan ja karanteenista vapautumisen edellytykset, mutta matkailijan karanteeniin määrääminen ja sen päättäminen tehdään tartuntatautilain 60 §:n ja 62 §:n nojalla. Päätökset tekee kunnan tai kuntayhtymän virka-suhteinen lääkäri. Karanteeniin liittyviä hallintopäätöksiä jouduttaisiin tekemään esimerkiksi Pohjois-Suomen pienissä kunnissa tuhansia kuukaudessa. **Ehdotettu malli johtaisi kohtuuttomaan tilanteeseen myös terveydenhuollon ja sen resurssien näkökulmasta.**

Lakiesityksen testausvaatimus ja karanteenimalli on ylimitoitettu, eikä se ole linjassa muiden EU-maiden asettamien rajoitusten kanssa. Yleisesti EU-maat eivät edellytä kahta testiä vaan joko ennen maahan saapumista otetun testin tai kohdemaassa otetun testin. Suomen ei tule EU:n syrjäisimpänä maana asettaa testaus- ja karanteenivaatimuksia, jotka ovat kireämpiä kuin EU:n suositukset.

Tartuntataudin leviämisen ehkäisemisessä elinkeinoelämän ja yhteiskunnan normaali toiminta edellyttää, että tartuntataudin leviämistä ehkäistään vain välttämättömillä, mutta ei ylimitoitetuilla toimenpiteillä. Matkailun avaaminen ja elpyminen Suomeen edellyttää oikealla tasolla asetettua riskiperusteista lähestymistapaa mahdollisiin testausvaatimuksiin.

3. Maahantulorajoitusten perustuminen liikennevalomalliin

Hallituksen esityksen nojalla THL tekisi jatkossa päätöksen niistä maista, joista saapuvat matkailijat testattaisiin. Tämä perustuisi Suomen ja muiden maiden ajankohtaisen ilmaantuvuuden eroon. Jos riskissä ei ole merkittävää eroa, ei 16 a §:ssä tarkoitetuista toimista ole epidemian leviämisen vastustamisen kannalta hyötyä.

MaRa toteaa, että ilmaantuvuuden eroon perustuva malli poikkeaa aikaisemmasta mallista, jossa matkustusrajoituksia on asetettu lähtömaan tarttuvuusluvun perusteella. Malli poikkeaa myös EU:n komission suosituksen mukaisesta liikennevalomallista.

Hallituksen esityksessä omaksutun mallin toteutuminen heikentäisi entisestään rajoitustoimien ennakoitavuutta matkailijoille ja matkailutoimialalle ja matkailupalveluiden ennakkomarkkinoinnin ja tuotannon suunnittelua ja toteuttamista. Tämä lisäisi myös entisestään epäselvyyttä EU:n sisällä tapahtuvan matkustuksen sääntelyyn liittyen.

MaRa pitää välttämättömänä, että Suomi siirtyy noudattamaan Euroopan komission 4.9.2020 julkaisemaan suositusluonnokseen pohjautuvaa ja Eurooppa-neuvoston tulevana viikkoina päättämää liikennevalomallia koskien maa- ja aluekohtaisia rajoituksia. Tämä malli luo yhteiset perusteet ja lähestymistavan matkustusrajoituksille ja testivaatimuksille. Päätöksen rajoituksista tekisi THL:n sijasta valtioneuvosto.

EU:n liikennevalomallissa maat jaotellaan vihreiksi, oransseiksi, punaisiksi ja harmaiksi. Liikennevalomalliin perustuen vihreistä maista saavuttaessa ei vaadittaisi testiä lainkaan (vihreissä maissa tarttuvuusluku on alle 25). Oransseista maista saavuttaessa voitaisiin vaatia joko ennakotestiä tai saapumistestiä. Punaisten tai harmaiden maiden kohdalla EU:n komissio suosittelee saapumismaassa tehtävää testiä.

MaRa toteaa, että pelkällä ennakotestivaatimuksella korkeamman ilmaantuvuuden maista saapuvien matkailijoiden aiheuttama tartuntataudin leviämisen riski laskee alle vihreistä

maista saapuvien matkustajien aiheuttaman riskitason. Tämä käy ilmi Aalto yliopiston terveystaloustieteen dosentti Miika Linnan mallinnuksesta.¹ Mallinnuksen mukaan ”pu- naisesta” maista tulevien matkustajien tartuttavuus on jopa puolet pienempi kuin ”vihreis- tä” maista tulevien matkustajat. Tulokset perustuvat faktaan, että jo yksi negatiivinen testi pudottaa tartuttavuutta oleellisesti maahan tullessa.

MaRa pitää tarkoituksenmukaisena, että rajoitusten kohteena olevista maista saa- puvien matkailijoiden kohdalla käytettäisiin joko ennakkotestausta (negatiivinen ko- ronatesti maahan saavuttaessa) tai todistusta sairastetusta koronataudista, ja vaihto- ehtoisesti maahantulon yhteydessä suoritettavaa testiä.

Maahantulon yhteydessä tehtävä testi olisi pikatesti. Pikatestaus olisi matkustajalle ilmai- nen ja viranomaiset huolehtisivat riittävästä pikatestauskapasiteetista rajanylityspaikoilla. Valtioneuvosto on osoittanut lisätalousarviossa rahaa koronatestaukseen. Matkailun elpy- misestä saatavat verotulot ylittävät moninkertaisesti pikatestauksesta valtiolle aiheutuvat kustannukset. Matkailun elpyessä myös vältetään yritysten konkurseista ja työttömyydes- tä aiheutuvat lisämenot valtiolle.

Vaikka Suomi liikennevalomallin perusteella asettaisi lähtömaan tartuntatautilanteeseen perustuvat kriteerit testien vaatimiselle, Suomi voisi luopua testivaatimuksesta, jos lähtö- maan ja Suomen ilmaantuvuusluvussa ei ole huomattavaa eroa. Tämä ottaisi huomioon myös ilmaantuvuuden eron rajoituksia harkittaessa.

MaRa huomauttaa, että Terveiden- ja hyvinvointilaitoksen lausunnosta selviää, että ka- ranteenivaatimuksesta voidaan luopua 5-7 vuorokauden matkoilla tuoreella esimerkiksi tulo- tai lähtökentällä tehdyllä testillä (Yle - uutiset 5.10). **MaRan saaman THL:n las- kelman perusteella (ks. alla rivit 8 ja 22) tuore testi laskee riskitasoa pidemmillä matkoilla yhtä paljon kuin se, että matkailijalla on enintään 72 h vanha testi ja hänet testaan uudestaan saapumismaassa. Näin ollen pidemmilläkään matkoilla ei tarvita tuplastausta vaan tuore testi riittää.**

8	'Ei enn/0h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	76,5 %	67,8 %	61,1 %	56,6 %	51,7 %
9	'Ei enn/0h/48h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	94,4 %	91,8 %	88,9 %	86,2 %	83,9 %	80,8 %
10	'Ei enn/0h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	91,5 %	82,1 %	73,5 %	66,8 %	62,2 %	57,4 %
11	'Ei enn/0h/48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
12	'Ei enn/0h/72h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	85,9 %	85,0 %	84,1 %	83,2 %	81,6 %
13	'Ei enn/0h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	90,6 %	82,0 %	75,2 %	70,7 %	65,8 %
14	'Ei enn/0h/72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
15	'-72h//ei kara'	86,9 %	71,3 %	55,1 %	40,6 %	29,2 %	21,1 %	16,1 %	10,9 %
16	'-72h/48h/ei kara'	86,9 %	71,3 %	71,3 %	68,8 %	65,9 %	63,2 %	60,9 %	57,8 %
17	'-72h//kara 48'	100,0 %	100,0 %	83,8 %	69,3 %	57,8 %	49,8 %	44,7 %	39,6 %
18	'-72h/48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
19	'-72h/72h/ei kara'	86,9 %	71,3 %	55,1 %	55,1 %	54,3 %	53,3 %	52,4 %	50,9 %
20	'-72h//kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	85,5 %	74,0 %	66,0 %	60,9 %	55,8 %
21	'-72h/72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
22	'-72h/0h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	76,5 %	67,8 %	61,1 %	56,6 %	51,7 %
23	'-72h/0h/48h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	94,4 %	91,8 %	88,9 %	86,2 %	83,9 %	80,8 %
24	'-72h/0h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	91,5 %	82,1 %	73,5 %	66,8 %	62,2 %	57,4 %
25	'-72h/0h/48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
26	'-72h/0h/72h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	85,9 %	85,0 %	84,1 %	83,2 %	81,6 %
27	'-72h/0h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	90,6 %	82,0 %	75,2 %	70,7 %	65,8 %
28	'-72h/0h/72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %

MaRa:n esittämässä alle 24h vanhan testituloksen mallissa riski on sama kuin jos vaadittaisiin tulotestauksen lisäksi alle 72h vanha testitulos

¹ Terveystaloustieteen mallinnus: Suomessa ei ole perusteita vaatia ulkomaisilta matkustajilta toista koronatestiä eikä ka- ranteenia <https://www.lme.fi/lme/ajankohtaista/terveystaloustieteen-mallinnus-suomessa-ei-ole-perusteita-vaatia-ulkomaisilta-matkustajilta-toista-koronatestia-eika-karanteenia.html>

MaRa pitää välttämättömänä, että hallituksen esityksen mallista poiketen yhdellä testillä voidaan vapautua matkustajan karanteenivaatimukselta Suomessa myös pidempien viipymien osalta. Testivaatimus voisi olla seuraava:

- vihreät maat (ei testivaatimuksia tai rajoituksia)
- oranssista ja punaisesta maasta alle 100 tunnin matkalle tulevalle testi lähtömaassa (alle 72 tuntia vanha testi) tai koneeseen mennessä otettu testi tai testituloksen puuttuessa tuloajalla otettu pikatesti
- oranssista ja punaisesta maasta yli 100 tunnin matkalle tulevalle ennen matkaa lähtömaassa otettu tuore alle 24 tuntia vanha testi tai koneeseen mentäessä otettu testi tai testituloksen puuttuessa tuloajalla otettu testi.

Yllä kuvattu malli perustuu THL:n arvioon, jonka mukaan etenkin pidemmillä 5-7 päivän viipymillä tuoreella testillä voidaan riittävän tehokkaasti vähentää tartuntatautiriskiä. Malli huomioi myös IATAN:n ”testillä koneeseen” - mallin, jota ollaan parhaillaan rakentamassa kansainvälisille lentokentille.

MaRa vaatii, että tartuntatautilakia muutetaan niin, että testaamisella voidaan välttää karanteeni Suomessa riskimaasta matkustettaessa.

4. Muut kommentit

Ehdotuksen mukaan kunnan tartuntatautiviranomaiset valvoisivat sitä, että matkustajilla on mukanaan todistukset. Tähän viranomaiset saisivat virka-apua rajavalvontaviranomaisilta.

MaRa toteaa, että kaikilta Suomeen saapuvilta matkustajilta ei ole mahdollista tarkistaa todistuksia ilman, että tämä ruuhkauttaa pahasti maahan saapumista esimerkiksi lentokentillä. Dokumenttien tarkistaminen kaikilta matkustajilta vaatisi myös mittavia lisäresursseja ja valvontaan. **MaRa katsoo riittäväksi, että maahan saapuvia matkustajia informoidaan rajanylityspaikoilla velvoitteista ja viranomaiset tekevät riskiperusteisesti valvontaa vaadittavien dokumenttien mukana olosta.**

MaRa pitää perusteltuna, että lakiehdotusta on lausuntokierroksen jälkeen muokattu niin, että liikenteen harjoittajille asetettava velvoite on viranomaisia avustava.

Liikenteen palveluja tarjoavien yritysten on tiedotettava korkean ilmaantuvuuden maasta saapuville matkustajille ennakkotestaus- ja mahdollisista muista vaatimuksista. Velvollisuus tarkistaa todistus olisi aiheuttanut liikenteen harjoittajille liikaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

MaRalla ei ole huomauttamista säännöksiin, joissa ennakkotesti ja muista vaatimuksista on vapautettu Suomen kansalaiset, ja Suomessa vakituisesti asuvat ja lakiesityksessä mainitut muut henkilöt ja henkilöryhmät.

Kunnioittavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Kai Massa
lakimies, varatuomari

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 800 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.